

reste i Troms

et har i mange år forsket på fangeleirene i Norge under 2. verdenskrig. Tirsdag delte han sin kunnskap om leiren «Sovjetiske krigsfanger i Norge» ble åpnet i Istindportalen.

Sju døde av tresprit

MÅLSELV: 21 sovjetiske krigsfanger ble i slutten av juni 1945 innlagt på sykehus etter at de hadde drukket tresprit på Bardufoss. Sju av dem døde.

RAPPORTER
TE: Takket være flere rapporter fra oberstløytnant Ole Reistad vet man en del om det som skjedde med de sovjetiske krigsfangene på Bardufoss etter frigjøringa våren 1945.

(Foto: via Forsvarsmuseet)

Morten Kasbergesen

Det skrev sjefen for 6. gruppe på Bardufoss, oberstløytnant Ole Reistad, i en rapport til Luftforsvarets overkommando i juli 1945. De øvrige krigsfangene som led av metanolforgiftning ble helbredet og utskrevet, men to av dem fikk nedsatt syn.

Ole Reistad ankom Bardufoss fra Storbritannia 17. mai 1945. Med det samme han kom til Bardufoss, fikk han høre at det hersket fryktelige tilstander i krigsfangeleirene i området. Oberstløytnanten reiste derfor straks til den som hadde dårligst ord på seg. Leiren lå sør for Andsvatnet.

«Tilstandene var meget slette. Boligforholdene hadde tidligere vært under enhver kritikk. Fangene så gjennomgående meget dårlige og avmagret ut, og for en rekkes vedkommende var de helt avkreftet», skrev Reistad i en rapport til sine overordnede.

Tilgangen på mat ble betydelig bedret etter den tyske kapitulasjonen 8. mai 1945. I tillegg fikk fangene ulltepper. Det ble også gjort en rekke forbedringer med hensyn til behandlinga av de syke fangene.

«Fangene virket nedtrykt og likeglade, sikkert en direkte følge av de slette matforhold», slo sjefen for Luftforsvarets 6. gruppe fast.

Flyttet til flyplassen

De tidligere krigsfangene ble etter hvert flyttet ned på selve flyplassen i ordentlige, gode brakker med et utmerket kjøkken og meget god mat. De erklærte seg svært tilfreds med forandringa. Ole Reistad anbefalte for øvrig at man satte sovjeterne i arbeid for å unngå at det oppsto problemer på Bardufoss. Han mente at veiarbeid, plassarbeid og vedhogst kunne være en passende beskjefligelse.

«For å bedre meget på kostholdet for de russerne som var mest avkreftet, har man overlevert til dem flere fiskepartier som elskverdigs var stillet til disposisjon og fraktet opp til Bardufoss av giveren, herr Bredvold, Tromsø, som også tidligere har gjort de norske fanger på Bardufoss de aller største tjenester».

Overfor Reistad ga krigsfangene uttrykk for sin største takknemlighet for at nordmennene hadde interessert seg så sterkt for deres sak. Oberstløytnanten hadde på sin side et sterkt ønske om å få sovjeterne bort fra Bardufoss så raskt som mulig.

«Det ville lette stillingen på Bardufoss betydelig om man kunne få sendt russerne hjem, da det hefter tjenesten i ikke så liten grad og byr på mange vanskeligheter å ha en fangeleir midt inne på flyplassen», skrev oberstløytnanten i en rapport datert 21. mai 1945.

Tyveri og naskeri

I en ny rapport fra 11. juni 1945 skrev Reistad at det var igjen mellom 700 og 800 sovjetere på Bardufoss.

«De russiske fanger som har fått anledning til å spasere fritt omkring, har i stor utstrekning og til dels med rette blitt beskyldt av tyskerne for å ha drevet med tyveri og naskeri rundt i leirene».

Nordmennene hadde derfor sett seg nødt til å gi sovjeterne portforbud i de tre første dagene etter at tyskerne trakk seg ut av flybasen. De fleste tyskerne forlot Bardufoss 23. mai 1945. Unntaket var 290 mann som ble stående i forskjellige nøkkelstillinger inntil de ble avløst av norsk personell. Det dreide seg om personell som driftet radiostasjonene, flysikringsanordninger, flykontroll og vakthold.